

Anonimizirana verzija

C-415/22 – 1

Predmet C-415/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

20. lipnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

9. lipnja 2022.

Tužitelj:

JD

Tuženik:

Acerta – Caisse d'assurances sociales ASBL

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti)

État belge

[omissis]	[omissis]	[omissis]	[omissis]
Datum objave: 9. 6. 2022.		[omissis]	[omissis]
[omissis]			
[omissis]			
Predmet: doprinosi za socijalnu sigurnost za samozaposlene osobe			
[omissis]			
[omissis]			

[administrativne informacije]

**Tribunal du travail francophone de
Bruxelles (Radni sud na francuskom jeziku u Bruxellesu, Belgija)**

11. vijeće

Presuda

U PREDMETU:

JD, [omissis]

s adresom [omissis] u [omissis] TERVURENU,

tužitelj,

[omissis] [informacije o punomoćniku];

PROTIV:

1. ASBL ACERTA – Caisse d'Assurances Sociales pour travailleur[s] indépendant[s] (Fond za socijalno osiguranje samozaposlenih osoba), [omissis]

sa sjedištem [omissis] u [omissis] BRUXELLESU,

druge stranke u postupku povodom prigovora protiv naloga za povrat doprinosa,

[omissis] [informacije o punomoćniku];

2. Institut National d'Assurances Sociales pour Travailleurs Indépendants (Državni zavod za socijalno osiguranje samozaposlenih osoba, u daljnjem tekstu: [omissis] I.N.A.S.T.I.) [omissis]

sa sjedištem [omissis] u [omissis] BRUXELLESU,

tuženika,

[omissis] [informacije o punomoćniku];

3. ÉTAT BELGE, koju zastupa Franck VANDENBROUCKE, potpredsjednik Vlade i ministar socijalne skrbi i javnog zdravlja, [omissis] i David CLARINVAL, ministar zadužen za srednji sloj, samozaposlene osobe, mala i srednja poduzeća i poljoprivredu, institucionalne reforme i demokratsku obnovu [omissis] [informacije o punomoćniku];

* * * *

[omissis] [standardna postupovna formulacija]

S obzirom na tužbu koju je tajništvo ovog suda zaprimilo 15. siječnja 2021., a koju je punomoćnik tužitelja podnio protiv odluke kojom je tužitelj, iako je europski dužnosnik (britanski državljanin) rođen 4. listopada 1940. i u mirovini od 18. ožujka 2006., po službenoj dužnosti uključen od 12. veljače 2007. u belgijski sustav socijalne sigurnosti za samozaposlene osobe jer je u Belgiji:

- od veljače 2007. radio u području istraživanja i razvoja u prirodnim i fizikalnim znanostima, do lipnja 2020.,
- od ožujka 2016. obavljao dužnost predsjednika upravnog vijeća neprofitne udruge [omissis] [naziv udruge], do ožujka 2020. i,
- od listopada 2018. bio predsjednik neprofitne udruge [omissis] [naziv udruge] do listopada 2020.;

[omissis]

[standardne postupovne formulacije]

Uzimajući u obzir da je tužba u bitnome obrazložena kako slijedi:

„[...]”

Sud je u **presudi od [1]0. svibnja 2017.** [*Wenceslas de Lobkowicz/Ministère des Finances et des Comptes publics*, C-690/15], [omissis] potvrdio da je:

- (1.) sustav socijalne sigurnosti dužnosnika i službenika Europske unije (SSEU) iste prirode kao sustavi socijalne sigurnosti navedeni u Uredbi br. 883/2004 zbog toga što se odnosi na **primarno zdravstveno osiguranje koje je obvezno i sveobuhvatno**, te su
- (2.) stoga načela utvrđena u presudi De Ruyter primjenjiva na službenike Europske unije, (3.) **pa je zabranjeno službenike Europske unije podvrgnuti socijalnim davanjima koja su namijenjena financiranju sustava socijalne sigurnosti neke države članice [...].**

Budući da je ISKLJUČIVO i OBVEZNO uključen u posebni sustav socijalne sigurnosti i zdravstvenog osiguranja Europske unije (SSEU) u okviru kojeg ostvaruje sveobuhvatnu socijalnu zaštitu, na temelju načela primjene samo jednog sustava socijalne sigurnosti INASTI-ju je zabranjeno da *prisilno* osigura tužitelja u okviru belgijskog sustava socijalne sigurnosti u kojem nema pravo ni na kakvo davanje ikakve prirode, neovisno o tome je li doprinosno ili nedoprinosno. **Uplaćivao je 13 godina bespovratne doprinose [...]**”;

Uzimajući u obzir da tuženik

- najprije tvrdi, s pravnog gledišta, da je „kumuliranje starosne mirovine i obavljanja profesionalne djelatnosti u svojstvu samozaposlene osobe, koje dovodi do primjene Kraljevske uredbe br. 38, dopušteno ako dohodak ostvaren od te

samostalne djelatnosti ne prekoračuje određenu gornju granicu i to do 31. prosinca 2014. Nakon 1. siječnja 2015., osobe u dobi od 65 godina i više mogu zarađivati neograničen iznos dodatnih dohodaka;

(i da)

ako bi se prihvatilo da umirovljeni europski dužnosnik koji u Belgiji obavlja samostalnu djelatnost nije dužan uplaćivati nikakav socijalni doprinos, time bi se mogla narušiti jednakost postupanja između dužnosnika Unije i [svih] drugih službenika ili samozaposlenih osoba ili radnika u Belgiji jer bi samo europski dužnosnici bili oslobođeni od plaćanja socijalnih doprinosa za samozaposlene osobe.

Socijalni doprinosi koje uplaćuju umirovljenici koji i dalje obavljaju samostalnu djelatnost nakon što navršše dob za odlazak u mirovinu i, slijedom toga, uz svoj status umirovljenika, predstavljaju doprinose iz sustava solidarnosti [...]”.

Zatim je pojasnio, u pogledu činjenica i podredno, da s obzirom na dopis [omissis] od 28. prosinca 2020., koji je tada zaprimio, i s obzirom na petogodišnju apsolutnu zastaru, prvotno potraživani iznos od 50 732,50 eura treba smanjiti na 35 209,22 eura.

Uzimajući u obzir da, s druge strane, dva tuženika u bitnome ističu da u skladu s člankom 14. Protokola br. 7 o povlasticama i imunitetima Europske unije (SL 2016., C 202, str. 1.), zakonodavac Unije utvrđuje sustav socijalnih davanja koja se primjenjuju na dužnosnike i ostale službenike Unije.

To je cilj Pravilnika o osoblju uspostavljenog na temelju Uredbe Vijeća br. 31 (EEZ), 11 (EZAE) od 18. prosinca 1961. (SL 1962., 45, str. 1385.), kako je u više navrata od tada izmijenjena (u daljnjem tekstu: Pravilnik o osoblju).

Na temelju članka 72. stavka 1. Pravilnika o osoblju, europski dužnosnici u aktivnoj službi imaju pravo na pružanje zdravstvene zaštite u okviru Zajedničkog sustava zdravstvenog osiguranja za osoblje Europske unije (u daljnjem tekstu: RCAM). Imaju pravo na davanja iz tog sustava i nakon odlaska iz službe, osobito ako su ostali u službi Unije do dobi za odlazak u mirovinu (članak 72. stavak 2. Pravilnika o osoblju). [...]

Uredba (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL 2004., L 166, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160. i ispravak SL 2020., L 415, str. 88., u daljnjem tekstu: Uredba br. 883/2004) stavila je izvan snage Uredbu Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene [i samozaposlene] osobe i [članove] njihov[ih] obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL 1971., L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 7., u daljnjem tekstu: Uredba br. 1408/71).

Na temelju članka 11. stavka 1. Uredbe br. 883/2004, na osobe na koje se primjenjuje Uredba (osobito svi državljani neke države članice Europske unije) „primjenjuje se zakonodavstvo samo jedne države članice”, koje se određuje u skladu s tom uredbom. To načelo, takozvano načelo primjene samo jednog sustava socijalne sigurnosti, već je navedeno u članku 13. stavku 1. Uredbe br. 1408/71.

Sudska praksa u tom području može se sažeti upućivanjem na presudu Suda od 26. listopada 2016., donesenu u predmetu C-269/15, Rijksdienst voor Pensioenen/Willem Hoogstad, EU:C:2016:802 [*omissis*], iz koje valja istaknuti sljedeće točke:

Ta sudska praksa, koja se odnosi na Uredbu br. 1408/71 (članak 13. stavak 1.), može se primijeniti i na slučajeve na koje se primjenjuje Uredba br. 883/2004 (članak 11. stavak 1.) (vidjeti primjerice u tom smislu presudu Suda od 18. siječnja 2018., Jahin, C-45/17, EU:C:2018:18) [*omissis*] i, kao što je to naglasio Sud, dužnosnici Unije „nisu obuhvaćeni [...] člankom 48. UFEU-a, kojim je Vijeću povjerena zadaća uspostave sustava koji radnicima omogućava prevladavanje prepreka koje za njih mogu proizlaziti iz nacionalnih pravila donesenih u području socijalne sigurnosti, a koju je ono ispunilo donošenjem Uredbe br. 1408/71, a zatim Uredbe br. 883/2004” (vidjeti u tom smislu presude od 3. listopada 2000., Ferlini, C-411/98, EU:C:2000:530, t. 41. i 42. te od 16. prosinca 2004., My, C-293/03, EU:C:2004:821, t. 34. do 37.; potvrđeno u presudi Lobkowicz, t. 35.).

Iz toga proizlazi da se na njih ne primjenjuju ni Uredba br. 883/2004 ni konkretno njezin članak 11. stavak 1. koji se odnosi na načelo primjene samo jednog sustava.

Stoga se postavlja pitanje može li se takvo načelo ipak po analogiji primijeniti na europske dužnosnike u skladu s odredbama prava **Unije**.

Tako Sud najprije navodi da je „pravna situacija dužnosnika Unije, u odnosu na njihove obveze u području socijalne sigurnosti, obuhvaćena područjem primjene prava Unije zbog njihove povezanosti s Unijom na temelju radnog odnosa” (vidjeti točku 38. presude).

Ta povezanost na temelju radnog odnosa u pogledu tužitelja više ne postoji od 2006., dakle i prije nego što je Belgija od njega tražila plaćanje doprinosa za socijalnu sigurnost od 2007.

Iz toga proizlazi da primjena po analogiji načela primjene samo jednog sustava ima smisla samo ako može biti riječ o povezanosti s Unijom na temelju radnog odnosa i ako osoba ne može biti obuhvaćena nekim drugim sustavom socijalne sigurnosti osim onog iz članka 14. Protokola br. 7 i Pravilnika o osoblju.

Međutim, u predmetnoj situaciji primjena belgijskog sustava socijalne sigurnosti (socijalni status samozaposlene osobe) ne može se odnositi niti obuhvaćati povezanost tužitelja s Unijom na temelju radnog odnosa ili općenitije „obavljanje

profesionalne djelatnosti unutar institucije Unije”. Naime, između 2007. i 2020. za tužitelja više nije postojala nikakva povezanost s Europskom unijom na temelju radnog odnosa.

U ovom je slučaju stoga riječ o analognoj primjeni članka 11. stavka 3. točke (a) Uredbe br. 883/2004 kojim se predviđa primjena zakonodavstva mjesta u kojem se obavlja djelatnost.

U ovom je slučaju tužitelj obavljao samostalnu djelatnost u Belgiji od 2007. do 2020.

Uzimajući u obzir da je tužitelj podnio „[...] potvrdu koju je izdala Komisija 16. rujna 2020. koja je glasila kako slijedi:

„Zajednički sustav zdravstvenog osiguranja (RCAM) je obvezan, vrijedi 24 sata dnevno u cijelom svijetu (nijedna zemlja nije isključena) te osigurava povrat liječničkih troškova nastalih osiguranicima, njihovim bračnim drugovima i njihovoj djeci zbog bolesti, hospitalizacije, majčinstva ili nezgode, u skladu s ograničenjima i uvjetima utvrđenima u članku 72. Pravilnika o osoblju za dužnosnike Unije i u skladu s posebnim pravilima primjenjivima na RCAM. Sustavom se pruža neposredno osiguranje u pogledu prethodnih bolesti za bolničko i ambulantno liječenje. Iz njega se također vraćaju stomatološki troškovi, u skladu s ograničenjima iz prethodno navedenih pravila [...]”, te pritom pravilno odgovara na tuženikove argumente da je, među ostalim, „[...] Sud u **presudi od [10.] svibnja 2017.** [Wenceslas de Lobkowicz/Ministère des Finances et des Comptes publics, C-690/15] odlučio da:

„Dužnosnici Unije podvrgnuti su zajedničkom sustavu socijalne sigurnosti institucija Unije, koji, prema članku 14. Protokola, uredbama utvrđuju Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s institucijama (t. 36.).

Taj sustav socijalnih davanja uspostavljen je Pravilnikom o osoblju koji u glavi V., naslovljenoj ‚Prihodi i socijalna sigurnost dužnosnika‘, a osobito u poglavljima 2. i 3. te glave, koja se odnose na socijalnu sigurnost i mirovine, sadržava pravila primjenjiva na dužnosnike Unije (t. 37.).

Stoga je pravna situacija dužnosnika Unije, u odnosu na njihove obveze u području socijalne sigurnosti, obuhvaćena područjem primjene prava Unije zbog njihove povezanosti s Unijom na temelju radnog odnosa (vidjeti u tom smislu presudu od 13. srpnja 1983., Forcheri, 152/82, EU:C:1983:205, t. 9.) (t. 38.).

Obveza država članica da poštuju pravo Unije pri izvršavanju svoje nadležnosti uređenja vlastitih sustava socijalne sigurnosti, kako je navedena u točki 34. ove presude, obuhvaća dakle i pravila koja uređuju radni odnos dužnosnika i Unije, odnosno odredbe Protokola koje se odnose na njega i odredbe Pravilnika o osoblju (t. 39.).

U tom pogledu, kao što to navodi nezavisni odvjetnik u točki 72. svojeg mišljenja, s jedne strane, **Protokol ima istu pravnu snagu kao i Ugovori** (mišljenje 2/13 (Pristupanje Unije EKLJP-u) od 18. prosinca 2014., EU:C:2014:2454, t. 161.) (t. 40.).

Analogijom u odnosu na članak 12. Protokola, koji u korist Unije uspostavlja poreznu obvezu njezinih dužnosnika što se tiče plaća, nadnica i prihoda koje ona isplaćuje te koji, posljedično, propisuje oslobođenje od plaćanja nacionalnih poreza na te iznose, **članak 14. tog Protokola treba shvatiti na način da se njime podrazumijeva da su iz nadležnosti država članica izuzete obveza osiguranja dužnosnika Unije u nacionalnom sustavu socijalne sigurnosti i obveza tih dužnosnika da doprinose financiranju takvog sustava, s obzirom na to da se njime institucijama Unije povjerava nadležnost za uređenje sustava socijalne sigurnosti njezinih dužnosnika** (t. 41.).

S druge strane, budući da je **Pravilnik o osoblju uspostavljen Uredbom br. 259/68**, on posjeduje sva obilježja navedena u članku 288. UFEU-a, u skladu s kojim uredba **ima opću primjenu, obvezujuća je u cijelosti i izravno se primjenjuje u svim državama članicama. Iz toga slijedi da se poštovanje Pravilnika o osoblju također nalaže državama članicama** (vidjeti u tom smislu presude od 20. listopada 1981., Komisija/Belgija, 137/80, EU:C:1981:237, t. 7. i 8.; od 7. svibnja 1987., Komisija/Belgija, 186/85, EU:C:1987:208, t. 21.; od 4. prosinca 2003., Kristiansen, C-92/02, EU:C:2003:652, t. 32. i od 4. veljače 2015., Melchior, C-647/13, EU:C:2015:54, t. 22.) (t. 42.).

[...]

Iz navedenog proizlazi da je jedino Unija nadležna, uz isključenje država članica, za utvrđivanje pravila koja se primjenjuju na dužnosnike Unije u odnosu na njihove obveze iz područja socijalne sigurnosti (t. 44.).

Naime, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 76. svojeg mišljenja, **članak 14. Protokola i odredbe Pravilnika o osoblju u području socijalne sigurnosti dužnosnika Unije ispunjavaju u pogledu potonjih ulogu koja je slična ulozi članka 13. Uredbe br. 1408/71 i članka 11. Uredbe br. 883/2004, kojima se zabranjuje obveza dužnosnika Unije da uplaćuju doprinose u različite sustave iz tog područja** (t. 45.).

Nacionalni propis, [...], koji tereti dohotke dužnosnika Unije za socijalne doprinose i davanja koji su posebno namijenjeni za financiranje sustava socijalne sigurnosti dotične države članice, povređuje dakle isključivu nadležnost koja je Uniji dodijeljena člankom 14. Protokola i relevantnim odredbama Pravilnika o osoblju, osobito onima koje utvrđuju obvezne doprinose dužnosnika Unije radi financiranja sustava socijalne sigurnosti (t. 46.)’.

[...]

Što se tiče belgijske države, Sud je u presudi od 26. listopada 2016. u istom smislu ocijenio da:

[...]

„Cjelovitost tog sustava kolizijskih pravila djeluje na način da zakonodavcu svake države članice oduzima ovlast da svojevoljno odredi doseg i pretpostavke primjene svojeg nacionalnog zakonodavstva u pogledu osoba koje su mu podvrgnute i u pogledu područja na kojem nacionalni propisi proizvode učinke (presude od 10. srpnja 1986., Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, t. 14., od 5. studenoga 2015., Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, t. 54. te od 26. veljače 2015., de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, t. 35.)’ [t. 34.]

„Stoga se, otkad je Uredbom Vijeća (EEZ) br. 2195/91 od 25. lipnja 1991. (SL 1991., L 206, str. 2.) o izmjeni Uredbe br. 1408/71 dodana točka (f) u članku 13. stavku 2. Uredbe br. 1408/71, načelo prema kojem se primjenjuje zakonodavstvo jedne države članice primjenjuje se također na osobe koje su definitivno prestale sa svakom profesionalnom aktivnošću’ [t. 38.]

[...]

U tim okolnostima, valja utvrditi da tužiteljevo članstvo u belgijskom sustavu socijalne sigurnosti za samozaposlene osobe nema pravnu osnovu.

Zbog toga valja naložiti drugoj stranci u postupku i tuženiku da s retroaktivnim učinkom ponište to članstvo [...];

Štoviše, uzimajući u obzir da se na trećoj stranici „praktičnog vodiča za povrat liječničkih troškova” [omissis] navodi: „tko ima pravo na osiguranje u okviru RCAM-a?”: „umirovljeni [...] osiguranici [...].”

Nadalje, uzimajući u obzir da, u skladu s „komentarom koji se odnosi na pojedine članke Pravilnika o osoblju Europske unije[?]” čija je autorica Valérie GIACOBBO-PEYRONNEL, Bruxelles, Emile BRUYLANT (str. 284.), Christophe VERDURE navodi:

„[...] **Pojam osiguranika.** U okviru članka 72. Pravilnika o osoblju, pojam osiguranika shvaća se široko. Naime, dužnosnik je automatski osiguranik RCAM-a. I dalje ima pravo na to osiguranje, s jedne strane, **nakon umirovljenja ako je ostao u službi** Europske unije **do navršenja dobi za odlazak u navedenu mirovinu [...].**”

Konačno, uzimajući u obzir da iz analize navedene europske sudske prakse proizlazi da slučaj kao što je tužitelj još nije bio razmatran.

Osim toga, uzimajući u obzir da pitanja u pogledu eventualne krivnje jednog, dvoje ili troje tuženika, a samim time i naknade štete tužitelju uz prethodno traženi povrat u iznosu koji se navodi, može se po potrebi razmotriti samo s obzirom na

odgovor na prethodno pitanje koje, na podredni zajednički prijedlog tužitelja i tuženikâ, treba postaviti Sudu Europske unije na temelju članka 267. prvog stavka točke (a) i članka 267. drugog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije, [omissis].

SLIJEDOM NAVEDENOG,

SUD,

[omissis]

[omissis] [standardna postupovna formulacija]

Na temelju članka 267. prvog stavka točke (a) i članka 267. drugog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Sudu Europske unije postavlja se sljedeće prethodno pitanje:

„Sprečava li načelo prava Unije koje se temelji na primjeni samo jednog sustava socijalne sigurnosti koji se primjenjuje na radnike ili samozaposlene osobe u aktivnoj službi ili u mirovini, to da država članica rezidentnosti naloži, kao u ovom slučaju, da se umirovljenog dužnosnika Europske komisije koji obavlja samostalnu djelatnost uključi u njezin sustav socijalne sigurnosti i da uplaćuje socijalne doprinose koji su isključivo dio „sustava solidarnosti”, iako je taj umirovljeni dužnosnik uključen u obvezni sustav socijalne sigurnosti Unije i nema pravo ni na kakvo doprinosno ili nedoprinosno davanje iz nacionalnog sustava u koji je prisilno uključen?“

Traži se od glavnog tajnika da to pitanje s dokumentima iz spisâ stranaka proslijedi glavnom tajniku Suda.

U međuvremenu se postupak prekida.

[omissis]

Presudu je donijelo 11. vijeće Tribunala du travail francophone de Bruxelles (Radni sud na francuskom jeziku u Bruxellesu) [omissis] [članovi sudskog vijeća]

[omissis]

te je objavljena na javnoj raspravi 9. lipnja 2022. [omissis]